

אור צדיק

חמדות גנוזות ופנינים יקרים מעשי הצדיקים
ופעולתם הליכותיהם בקודש ורום מעלתם של
מרנן תלמידי הבעש"ט זי"ע וממשיכי דרכם
אוצר בלום וכלי מלא ברכה מסודר וערוך מתוך
שיחות הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

הרה"ק רבי נפתלי מליז'ענסק זי"ע

יומא דהילולא
כ"ה חשוון תר"ה

לא רבות ידוע אודות תולדותיו של הרה"ק רבי נפתלי מליז'ענסק זי"ע בנו של הרה"ק רבי אלעזר מליז'ענסק זי"ע, ונכדו של הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע. לאחר פטירת אביו הגדול סרב לכהן באדמו"רות כלל ואף גירש את חסידים אשר באו לחסות בצילו. יוצא דופן היה יום הפורים בו הסכים לקבל את החסידים בזמן הסעודה בלבד. הרבי היה מוערך בכל שדרות החסידות, וידועה אמרתו של הרבי הקדוש רבי ישראל מרוז'ין "יהודי גליציה שוטים הם! מדוע אינם שוברים את קורות ביתו של רבי נפתלי ונכנסים אליו בעל כורחו, כיצד מוותרים כה בקלות על הזכות להסתופף בצילו!"
בשנת תר"ה בכ"ה בחשוון נסתלק רבי נפתלי לבית עולמו. בנו היה רבי אלעזר וייסבלום זצ"ל שנולד בליז'ענסק, אביו של רבי אלימלך וייסבלום זצ"ל, שהמשיך וניהל עדה קטנה של חסידים בעיירה ליז'ענסק.

רבי ליום אחד!

בגמרא בחגיגה (ה:) מסופר על בר בי רב דחד יומא! מספרת הגמרא שרב אידי אביו של רבי יעקב בר אידי היה הולך שלושה חדשים לישיבה וחוזר שלושה חדשים כדי ללמוד יום אחד! תלמיד של יום אחד! אחד מגדולי ומאורי החסידות היה רבי נפתלי מליז'ענסק, רבי נפתלי אשר היה שרף וקדוש, היה רבי יום אחד בשנה!

רבי ליום אחד!

רבי נפתלי מליז'ענסק בענוותנותו העצומה סרב לכל תחנוני החסידים וסרב לשמש באדמו"רות כלל וכלל, מלבד יום אחד בשנה, ביום הפורים. ביום הפורים בלבד הסכים רבי נפתלי מליז'ענסק לשמש כרב לקבל פדיון ולקרוא קויטלך. ישנם שאומרים שלא היה זה כל יום הפורים, אלא רק בזמן סעודת פורים הסכים ר' נפתלי לשמש כרבי!

רבים רבים היו צובאים על דלתות ביתו של ר' נפתלי ביום הפורים. באותו זמן מועט השפיע הרבי שפע של ברכה וישועה, מופתים נשפכו שם כמים, מופתים גלויים ומבהילים. אולם היה זה רק ביום הפורים, בשאר ימות השנה סרב הרבי בכל תוקף לשמש כרבי ולהנהיג עדה.

ידועה אמרתו של הרבי הקדוש רבי ישראל מרוז'ין "יהודי גליציה שוטים הם! מדוע אינם שוברים את קורות ביתו של רבי נפתלי ונכנסים אליו בעל כורחו, כיצד מוותרים כה בקלות על הזכות להסתופף בצילו!"

אחד המרבה ואחד הממעיט

רבות עסק רבי נפתלי מליז'ענסק בחסד ודאגה לעניים, באחת הפעמים יצא עם ידידו הרבי הקדוש הדברי חיים מצאנז כדי לאסוף כסף לצדקה. בעוברם בכפר קטן ניגש אליהם יהודי פשוט ונתן להם פרוטה, מטבע קטן ביותר. הרבי מצאנז ראה בכך זלזול בכבודם של הצדיקים וביקש להחזיר לאותו יהודי את המטבע, הן לא ניתן להבליג על זלזול שכזה. אולם לפתע אחז רבי נפתלי בידו הקדושה של הרבי מצאנז ואמר לו, "אל נא, גושפנקא דחתים ביה מלכא, 'אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוון לבו לשמיים".

מילים סתומות!

הבה ננסה להבין יחד את מילותיו הקדושות של הרבי, 'מהו גושפנקא דחתים ביה מלכא'?

'גושפנקא דחתים ביה מלכא' פירושו חותמו של הקב"ה. ומהו חותמו של הקב"ה? מובא בספרי המקובלים בשם הרמ"ע מפאנו שחותמו של הקב"ה הוא שם **א-ה-ו-ה** היוצא מראשי תיבות של הפסוק בראשית ברא אלוקים "**א**ת **ה**שמים **ו**את **ה**ארץ". שם קודש זה הינו הראשי תיבות של '**א**חד **ה**מרבה **ו**אחד **ה**ממעיט', הקב"ה חתם את שמו על כל נתינה ונתינה של יהודי, הקב"ה אוהב אותה ומיקר אותה!

הבה נלמד מכך להעריך כל נתינה של יהודי, כל מעשה של יהודי, לכל דבר יש ערך עצום, לכל דבר יש משמעות. הבנה זו תעזור לנו לייקר כל מעשה שלנו, וכל מצווה ונתינה של הסובבים אותנו.

הצלת עשוק מיד עושקו

בכפר קטן לא הרחק מהעיר לבוב גר יהודי פשוט בשם ר' ליפא. יהודי טוב היה ר' ליפא, השגות רבות לא היו לו, אולם את המעט שידע השתדל לקיים בכל יכולתו. לפרנסתו חכר מאדון הכפר בית מרזח ובית מלון אשר סיפקו את צרכיו בהרחבה יתרה.

שנים רבות התנהלו חייו על מי מנוחות, קשריו עם הפריץ הלכו והתחזקו, הלכו והתהדקו, ר' ליפא הרגיש שפרנסתו מובטחת, ממש מונחת בכיסו, אין מי שייקח זאת ממנו.

כאשר יהודי מרגיש כך, אם יהודי לא מרים את עיניו לשמים, נותנים לו לעיתים רעידה קטנה. הקב"ה מנענע מעט את צינור פרנסתו, מזכיר לו מיהו הזן והמפרנס, ומאין מגיע אליו כל השפע!

היה יום נאה, מצב רוחו של ר' ליפא נסק, בית המלון היה מלא באורחים רבים, ואף בית המרזח רשם רווח נאה. לפתע נשמעו דפיקות על הדלת בפתח עמד שליח ובידו מכתב "זהו מכתב חשוב מאדון הכפר" אמר השליח. "מה רוצה ממני הפריץ ביום סתמי?" חשב ר' ליפא לעצמו, עיניו רצות על המילים והשורות ומרגע לרגע חוורו פניו, בצורה ברורה ומפורשת כותב לו אדון הכפר שבעוד מספר שבועות יעבור בית המרזח ובית המלון הסמוך אליו לבעלותו של יהודי בשם פסח שקנה את הזיכיון מאת הפריץ.

"עליך לעזוב את המקום תוך שבועיים ימים!" נכתב בסיום ההודעה.

ר' ליפא נחרד, מה יעשה? לאן ילך הוא ובני ביתו? "הן לא עשיתי רע לאיש" חשב ר' ליפא, "מדוע יהודי זה בא להשיג את גבולי ולקפח את פרנסתי? הייתכן שיהודי יעשה זאת?!" אולם הרבה ברירות לא היו לו, בצער רב ובכאב לב עצום התחילו ר' ליפא ובני ביתו לארוז את חפציהם ומטלטליהם, מתכוננים לעזוב את ביתם הנעים והחם. מקום אשר שימש להם קורת גג שנים כה רבות.

'מאין יבוא עזרי, עזרי מעם ה'. כאשר יהודי בצרה רגליו מוליכות אותו לבית הכנסת, לבית מקדש מעט. לאחר ששיים את תפילתו הבחין ר' ליפא ביהודי נשוא פנים אשר יושב בפינה, "ודאי אדם גדול הוא זה!" חשב לעצמו. במבט שטחי לא היה ניתן להבחין בדבר, היהודי היה לבוש בבגדים פשוטים והלך לבדו בלי משמשים וגבאים, אבל ר' ליפא בחושיו החדים הרגיש שלפניו עומד אדם גדול. לכך החליט להזמין את האורח אל ביתו.

אכן חושיו לא הטעו אותו, היה זה רבי נפתלי מליז'ענסק, נכדו של הרבי הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק. "אשמח מאד שתבואו להתאכסן בצל קורתי" אמר ר' ליפא. הרבי נתן בו את עיניו הקדושות ואמר לו "שני תנאים יש לי, האחד שתאסוף עבורי עשרה יהודים כדי לומר קידוש לבנה בציבור. ובנוסף, נוהג אני לערוך סעודה לאחר המצווה הגדולה, לאחר קידוש לבנה. ברצוני שתבשל עבורי דג לסעודה זו".

"דג?! דג בעונה זו של השנה?" חושב ר' ליפא בקול, "בתקופה הזו הנהרות קפואים לחלוטין, כבר זמן רב שלא ניתן להשיג דגים בעיירתנו". "נו", הפטיר הרבי, "העיקר שיהיה מניין יהודים לקיום המצווה".

רגעים ספורים לאחר שנכנס רבי נפתלי אל הבית נשמעו דפיקות עזות על הדלת, בפתח עומד גוי מגושם כשעל גבו שק גדול של דגים! "האם תרצו לקנות דגים עבור אורחי המלון?" שאל הגוי, ר' ליפא נדהם, נפעם מהמופת שהתרחש מול עיניו, הן משמים שלחו לכאן דגים שלא כדרך הטבע לעשות רצון צדיק!

לפתע נצצה במוחו הבנה, "הנה נענתה תפילתי, הקב"ה שלח אל ביתי צדיק וקדוש זה כדי שיצילני מהצרה אשר התרגשה על ביתי".

"רבי, הושיעו!" בכה ר' ליפא, "יהודי זר הגיע לכאן, מבקש להשיג את גבולי. הושיע את בני ביתי האומללים אשר הפריץ רוצה לזורקם אל הקור החורפי הנורא. רבי! חוס נא על נפשי ועל נפשות בני ביתי האומללים". "מה שמו של אותו יהודי" שואל הרבי בלחש, "קוראים לו פסח". "ככה", אמר הרבי, "הסר דאגה מלבך אין כל מקום לדאגה, הרי חג הפסח הוא שמונה ימים בלבד".

"אין מה לדאוג, פסח עושים רק שמונה ימים..."

מילים סתומות...

ר' ליפא לא ירד לסוף דעתו של הצדיק, אולם דבר אחד הוא כן הבין 'אין מה לדאוג'. לכך הסיר דאגה מלבו והרגיע את בני ביתו, הן הצדיק אמר שאין מה לדאוג, ודאי שבמהרה תבוא הישועה.

שמונה ימים חלפו להם בעיף, לערב ערב נשמעה תכונה מחוץ לבית, ילדיו של ר' ליפא רצים אל החלון כדרכם של ילדים, "אבא מישהו עובר דירה", צעקו. ר' ליפא ניגש אל החלון ומסיט את הווילון. "האם זהו חלום?" שואל את עצמו, בדרך הראשית נוסעת שיירת עגלות עמוסה במטלטלים, ומי מנהיג אותה... הוא ולא אחר. אותו פסח מסיג הגבול, ניכר שהוא עוזב את העיירה לצמיתות!

"צדקו דברי הרבי! פסח עזב את חיי לאחר שמונה ימים..."

דקות לאחר מכן נשמעו דפיקות על דלת הבית, אחד ממשרתיו של הפריץ בפתח "אדוני ביקש לזמן אותך אל ביתו". "אמור לי ליפא", אמר לו הפריץ מיד שנכנס, "האם ביקרת לאחרונה אצל איזה ראבין גדול?"

"רבי גדול? לא יצאתי מגבולות העיירה בחודשים האחרונים". "אל תרמה אותי", קטע אותו הפריץ, "גלה מיד את האמת, מיהו הצדיק אליו נסעת?"

"דע לך", המשיך הפריץ, "לפני שמונה ימים הגיע אלי יהודי הדור פנים באמצע הלילה וגער בי על כך שגירשתי אותך מביתך, אולם אני לא התייחסתי לדבר החלום והמשכתי כהרגלי בדבר יומי. בלילה הבא חזר החלום על עצמו באופן מדויק, שוב הופיע הרבי בחלומי והזהיר ודרש להחזיר אותך לביתך.

היום בבוקר בעת שאני סועד את ארוחתי נפלה עלי תרדמה, ובחלומי שוב הגיע אלי אותו רבי קדוש והפעם בפנים כעוסות, ובמילים חמורות דרש ממני לגרש את משיג הגבול ולהחזיר אותך אל בית המרזח. אולם היום לא הסתפק בבקשות: "אם לא תחזיר את ליפא למקומו דמך בראשך! זו הפעם האחרונה שאני בא להזהיר אותך!"

קמתי בבהלה ממקומי, הבנתי שזהו אינו חלום שווא, סכנה גדולה אורבת לי. מיד זימנתי את פסח לביתי והודעתי לו שהחוזה מבוטל והזיכיון להחכרת בית המרזח והמלון חוזר לידך ליפא".

"האם יודע אתה מיהו אותו רבי מסתורי שהגיע אלי בחלום?"

כה גדול היה כוחו של הרבי הקדוש ר' נפתלי מליז'ענסק, אולם הרבי מיעט להשתמש בכוחות אלו, סרב לנהוג באדמו"רות, סרב לקבל קויטלך. אלא שלמען יהודים מסכנים היה הרבי חורג מגדרו משפיע שפע וברכה עליהם ועל בני ביתם.

קו השיעורים - קול הלשון: 03-6171077